

מהלכות שליח ציבור של שוטר הסיור¹

הרב אריאב יוסט והרב צחי להמן

במסגרת עבודתנו ולימודנו בית המדרש לשוטרים "מאמינים במשטרה" אנו רואים זכות גדולה והזדמנות פז לנסות להחיות פרקים שלמים בתורה, שלא זכו להתברר ולהילמד בעטיין של שנות הגלות הארוכות. הקמתה של מדינת ישראל והמשך שגשוגה ופיתוחה, מציבים לפנינו מחדש את האפשרות לעסוק בתחומים הללו וזוהי כאמור הזדמנות, אך גם אחריות לא פשוטה.

בסוגיות הללו עסקו בעשורים האחרונים תלמידי חכמים אמיצים ויצירתיים שניסו למצוא פתרונות והסדרים הלכתיים, שיאפשרו לנהל מדינה מודרנית בהתאם לנורמות ההלכתיות. בבית המדרש שלנו אנו מנסים להוסיף נדבך נוסף בעבודה חשובה זו. אנו עוסקים גם בסוגיות אתיות וערכיות המאפיינות את עבודתו של משרת ציבור בכלל ושל השוטר בפרט, ומנסים לשאוב וללמוד מבארות המים הזכים של תורת ישראל. עבודה זו מרתקת ומאתגרת מאד משום שלא פעם נדרש מאיתנו לנסות ולתרגם את הנאמר והנלמד לשפה היומיומית שלנו ולאתגרים המוצבים לפנינו כיום.

חידוש נוסף יש בכך, שהדיון בסוגיות הללו איננו נעשה עוד רק בין ד' כתלי בית המדרש, משום שאל תוך בית המדרש מביאים השוטרים את חוויותיהם ונסיונם המקצועי משירותם בתחנות המשטרה הפזורות בערי ישראל. השוטרים מלבנים בצוותא את הסוגיות שעולות מהשטח - בינם לבין עצמם וביחד עם חבורת לתמידי חכמים.

במסגרת זו למדנו ביחד את הסימן בשולחן ערוך שעוסק בהלכות שליח ציבור (סימן נ"ד) ואתגרנו את עצמנו בניסיון לכתוב "קוד אתי" של עובד ציבור או של שוטר, המתבסס ויונק מהלכות אלו. אנו מבקשים לשתף את הקוראים בפירות ביכורים אלו שכתבו התלמידים.

¹ מתוך סדרת שיעורים שהועברה בבית המדרש 'מאמינים במשטרה'

הלכות שליח ציבור של שוטר הסיור

- א. שוטר צריך שיהיה הגון וריקן מרישום פלילי, ושיהיה אסרטיבי אך נעים ומכיל צורות רבות של אנשים, ויש בו מקצועיות גבוהה².
- ב. השוטר צריך שיהא בקי בחוק ובמשמעות תפקידו ומקצועו. בעל אינטליגנציה גבוהה ומעורב במה שמתרחש בחברה ובעולם³.
- ג. השוטר יהווה דוגמא אישי במנהגיו, בדיבור ובהליכותיו⁴.
- ד. השוטר צריך שיהא אדם ירא שמיים על פי התורה וההלכה, שמהווה דוגמא אישית לכל הסובבים אותו, שיהא בעל שם טוב, כשצריך - תקיף כדוד המלך במלחמתו, וכשצריך - בעל לב רך.
- ה. השוטר חייב להראות מכובד עם לבוש מדווגם ומסודר, מגולח ומצוחצח⁵.
- ו. שוטר בשכר עדיף ממתנדב ואין לשוטר לשרת שלא כחוק וכל מי שמשרת בדרך של אלימות - אין משתפים עימו פעולה⁶.

² מבוסס על שולחן ערוך סימן נג, סעיף ד': "שליח ציבור צריך שיהא הגון. ואיזהו הגון? שיהא ריקן מעבירות ושלא יצא עליו שם רע אפילו בילדותו, ושיהיה עניו ומרוצה לעם, ויש לו נעימה וקולו ערב, ורגיל לקרות תורה נביאים וכתובים".

³ מבוסס על סעיף ד הנזכר לעיל.

⁴ הלכה זו גם היא מבוססת על סעיף ד הנזכר לעיל.

⁵ מבוסס על סעיף יג: "פוחח, והוא מי שבגדו קרוע וזרועותיו מגולים, לא ירד לפני התיבה" וכן סעיף כ"ה "שליח ציבור שהוא שוחט ובודק לא יתפלל בבגדים הצואין ומסריחין, ואם אינו רוצה להחליף בגדיו בשעת התפילה ולהתפלל, מעבירין אותו".

⁶ מבוסס על סעיף כב: "שליח ציבור בשכר עדיף טפי מבנדבה. הגה: ואין לאדם להתפלל בלא רצון הקהל. וכל מי שמתפלל בחזקה ודרך אלימות אין עונין אמן אחרי ברכתיו".

- ז. חשוב שהשוטר ידבר בבירור וידע להתנסח, והוא שמתייחס מתוך כבוד ומכוון מטרה בדבריו. אבל אם מכוון רק להשמיע קולו הרי זה מגונה. ומכל מקום צריך לדעת גם לשתוק ולברור דבריו מפני טורח הציבור.⁷
- ח. שוטר שיודע בעצמו שלא מתאים לשירות המשטרה יסרב אפילו אחרי הפעם השלישית (שמפצירים בו)⁸
- ט. צריך שיהא בעל מוטיבציה גבוהה, שלא יחכה לקריאות ודחיפות של מפקדיו.⁹
- י. על השוטר להתנהג בטבעיות אנושית עם האזרח מבלי לעשות פוזות של איש ביטחון קשוח.¹⁰
- יא. השוטר ישאף לממש את עצמו כלפי הציבור מתוך הודאה לה' ושמחה שנתן לו לשמש כשליח ציבור להוציא את אור ה' בעולם.¹¹

⁷ מבוסס על סעיף יא: שליח ציבור שמאריך בתפילתו כדי שישמעו קולו ערב, אם הוא מחמת ששמח ליבו על שנותן הודאה להשם יתברך בנעימה, תבוא עליו הברכה. והוא שיתפלל בכובד ראש ועומד באימה וביראה. אבל אם מכיין להשמיע קולו, ושמח בקולו, הרי זה מגונה. ומכל מקום כל שמאריך בתפילתו לא טוב עושה מפני טורח הציבור.

⁸ מבוסס על סעיף יז: "מי שאינו שליח ציבור קבוע צריך לסרב מעט קודם שירד לפני התיבה, ולא יותר מדאי, אלא פעם ראשונה מסרב וכשיאמרו לו פעם שניה, מכיין עצמו כמו שרוצה לעמוד ובפעם השלישית יעמוד. ואם האומר לו שירד הוא אדם גדול אינו מסרב לו כלל".

⁹ מבוסס על סעיף טו: "שליח ציבור קבוע יורד לפני התיבה מעצמו ולא ימתין שיאמרו לו".

¹⁰ מבוסס על סעיף יא: שליח ציבור שמאריך בתפילתו כדי שישמעו קולו ערב, אם הוא מחמת ששמח ליבו על שנותן הודאה להשם יתברך בנעימה, תבוא עליו הברכה. והוא שיתפלל בכובד ראש ועומד באימה וביראה. אבל אם מכיין להשמיע קולו, ושמח בקולו, הרי זה מגונה. ומכל מקום כל שמאריך בתפילתו לא טוב עושה מפני טורח הציבור.

¹¹ מבוסס על סעיף יא הנזכר.

- יב. למרות שהשוטר המצוי הוא לא "כליל המעלות" הן מידתית והן מקצועית, צריך וחייב לשרת את האזרח בשם החוק. עם זאת, אם הואשם בפלילים, אין מקום לשרותו הציבורי.¹²
- יג. חשוב שהשוטר יחליף תפקיד מדי פעם כדי לא להישחק.¹³

¹² מבוסס על סעיף כה: "אין מסלקין חזן מאומנתו, אלא אם כן נמצא בו פסול. הגה: ואין מסלקין אותו משום רנון בעלמא, כגון שיצא עליו שם שנתפס עם הכותית, או שמסר אדם. אבל אם באו עליו עדים בזה וכיוצא בזה, מעבירין אותו... ושליח הציבור המנבל פיו או שמרנון בשירי הנכרים ממחין בידו שלא לעשות כן, ואם אינו שומע מעבירין אותו".

¹³ מבוסס על סעיף כה: "קהל שנהגו למנות אנשים על צרכי הציבור לזמן, ובהגיע הזמן יצאו אלו ויכנסו אחרים תחתיהם, בין לחזן בין לקופה של צדקה בין לשאר מינויים הצריכין לציבור, בין בין שנוטלין עליהם שכר בין שאינם נוטלים, אפי' לא קבעו להם זמן סתמם כפירושן מאחר שנהגו כך".